

TÖRTÉNELEM

Bencze Mihály : Hétfalusi tekepályák

Már az ókori Egyiptomban is létezett tekézés, a legkorábbi leletet 7 000 éve egy piramis maradványai között találták, majd a görögök is átvették e sportot, de ehhez kapcsolódik a hunok ismert kődobó játéka, amit a germánok is örököltek. Az első írásos forrás a tekézésről Hugo von Trimberg (1260-1309) thauerstadti iskolaigazgató tollából ered, akinek "Der Renner" című, mintegy 27000 strófás költeménye a legrégebbi forrásmunka. A golyót dobták, gurították a célul szolgáló bábu felé, a játékosok kézzel-lábbal irányítva próbálták a golyó útját befolyásolni, sajnos a nehezen elviselhető vereség verekedéssel végződött. A XIII. századi dokumentumok szerint a játék kedvelői a nép sorából kerültek ki, és általában a szabadban játszották népünnepélyeken, vásárok, búcsúk, lövészegyleti ünnepek alkalmával. A XIV. században a vendéglősök rájöttek arra, hogy a tekejáték jó üzlet, ezért a kocsmák mellé egyre többen építettek kezdetleges tekepályát, amiket ekkor még kuglinak neveztek, a német kugel szóból, ami gömböt, golyót jelent. A golyót eleinte kemény földön gurították, majd agyagréteggel döngölték egyenesre a pályát. A dobótér helyére idővel tölgyfapalló került, a nyitott helyeket lugasokkal díszítették, majd a nyitott pályákat lefedték. Magyarországon, már a középkorban is használták a teke kifejezést. Így hívták, azt a kőgolyót, melyet harci eszközként használva az ellenségre gurítottak ostrom közben a vár faláról. Mátyás udvarában szintén kedvelt játék volt, az akkori szabályok nagyon eltértek a maitól. Mátyus István orvos, az első magyar testnevelési szakíró, aki a XVII. században a kedvelt népi játékok között említi a csürök vagy más néven tekejátékot. Lipót császár rendelete 1642-ben tiltotta a tekézést Magyarországon is, de, mint a népi játékok tilalma, nem bizonyult hatásosnak. Erdélyben a kocsmalátogatási tilalom fenntartásával, a református iskolákban a diákoknak engedélyezték. A tekézés igazi fejlődése a XIX-XX. században indult meg Németországban, majd utána az Osztrák-Magyar Monarchia országaiban. 1934-ben négy budapesti klub életre hívta a Magyar Tekézők Szövetségét, és az 1936-os berlini Olimpián 16 ország részvételével már szerepelt a teke.

A brassói szász vendéglőipar már rendelkezett tekepályával, ahová a hétfalusi munkások is szeretettel jártak. A századfordulón, az 1900-as években alakultak Hétfaluban a tekepályák.

Bácsfaluban, az evangélikus templom melletti kultúrotthon rendelkezett egy kocsmával, és hozzátartozott egy nyári tekepálya. Ez **községi-tekepálya** volt, hisz Bácsfalu tulajdonát képezte. Az 1920-as évek végén, ezt a kocsmát és a hozzá tartozó tekepályát a Molnár család bérelte, 1936-ig. A bácsfalusi tekecsapat oszlopos tagja volt Szén Árpád, aki írnok volt a község házában, és testvére Szén Mihály, akinek a brassói Katolikus Főgimnázium végzőseként az új impérium érettségi törvénye miatt az 1930-as években nem sikerült az érettségije. Állás nélkül tengődött, majd a bécsi döntés után Magyarországra távozott, itt leérettségizett és elvégezte a Mezőgazdasági Akadémiát, ahol a tatrangi Mezei Sándor évfolyamtársa volt, aki Csombord híressége lett. Szén Mihály közben kitűnő eredménnyel abszolválta a tiszti iskolát is. Kolozsvár visszatért az Anyaországához. Horthy Miklós kormányzó ünnepi bevonulásán, Szén Mihályt érte az a nagy kitüntetés, hogy elsőként léphetett Kolozsvár utcájára a bevonulás élén, hisz ő vitte Magyarország zászlóját. A szovjet frontra került, Ukrajnában hősi halált halt. Kitűnő tekész volt Veres Jóska is. A csapathoz tartozott Magdó András felszegi tanító is, aki szintén a szovjet fronton halt meg. A kemény, de főként ellenséges román érettségi törvény miatt, halomra buktatták a magyar fiatalokat. Id. Kiss Béla testvére, Kiss András szintén a brassói Katolikus Főgimnázium végzőse volt, de neki sem sikerülhetett az érettségije. Ezt Magyarországon tette le, majd magyar irodalom tanár lett, és a II. világháború után hazajött Tatrangra. Innen sokadmagával Bánátba kerültek, ő Gyorokra. Máthé János a fentiekhez tartozott, de őt Fülöp János Ausztiába küldte Villach városába Bibliaiskolát végezni. A második világháború során a 37-szer bombázták a várost, ami 300 embert ölt meg és az épületek 85%-át elpusztította, ő túlélte. Krizba lelkészét Szekszty Kálmánt a vasgárda üldözte, ezért jobbnak látta visszaköltözni Felvidékre. Helyére Máthé Jánost hazahívták, és Nikodémusz esperes kinevezte papnak. A világháború alatt ahhoz, hogy a népet mentse, még örömlányokat is kellett szállítson vagy a német, vagy az orosz tiszteknek. Bálint Mihály apja állandóan azzal piszkálta, hogy nincs egyetemi végzettsége, ezért Békéscsabán leérettségizett, majd id. Kiss Béla jóvoltából Enyeden elvégezte a Teológiát. A bécsi döntés után a román kormány is engedékenyebb lett, és 1941-ben országos szinten újra lehetett magyarul érettségizni. A fenti tekepálya alapembere volt Szén Mihály, aki a Romániához csatolt Hétfalu első bírója volt 1921-1928 között. A Bácsfalu községi vendéglő és tekepálya utolsó bérlője Mártis András volt, aki 1940-ig működtette. A világháború után megszűnt minden, majd államosították.

Bácsfalu másik ismert helyisége a **Pindruși-féle kocsmá és tekepálya** volt, az Istók János (Kanális) utca felső részén, az ortodox keresztnél, ami az 1910-1940- es évek között működött. A hangulattól és a társaságtól függően, a másik tekepálya

játékosai is szívesen kugliztak itt. Szén Mihály az impériumváltás után Hétfalu első bírója volt 1921-1928 között, ő itt törzsvendégnek számított, 1928-tól Hétfalu öt követő parasztpárti bírója Vasile Chiroce is itt szeretett játszani. Chiroce jó kedvében elszavalta Petőfi Sándor összes költeményét, de sajnos a magyarság számára megosztó szerepe volt, így a következő választáson a többségben magyar Hétfalunak nem magyar, hanem ő lett a bírója. Később Bodzafordulónak is szolgabírója lett. Hétfalu előjárósága is szeretett itt mulatni, többek közt a bácsfalusi Keszler Ede. Ide járt Dacu is, aki Csernátfalui utolsó jegyzőjeként asszisztált az egy szekérnyi községi irattár Brassóba szállításánál. 1950-ben a község megszűnt, Săcele névre keresztelték, Dacu nemsokára eladta a Csernátfalui-Egerben levő házat és elköltözött. Săcele település már volt az országban, az egykori görög Histria városától 12 km- re délre helyezkedik el Dobrudzában. Ennek a településnek eredeti neve Peletli, és nagyon régi időktől törökök lakták. Ezt a települést 1925-ben keresztelték Săcele névre az egyre több hétfalusi román betelepülő nyomására. A Pîndruși kocsmá alapemberei szétszéledtek, az idők megváltoztak. A háború után a kuglizás itt abbamaradt, a kocsmák is megszűntek, a házat eladták. Bácsfalui Brassó felőli bejáratánál, az első jobboldali utca sarkán működött a Manczók-féle kocsmák, de nem volt tekepályája. Ezt a kocsmát átkelesztették az államosítás után, és az 1990-es évekig még működött. A Fő utca bal oldalán, ahol a Kanális patak a mezőre tér, működött a Goga-féle kocsmák, amit később Frunză vett meg. Ennek se volt tekepályája.

Türkös első kocsmája és tekepályája a **Matheas-vendéglő** volt a Fő utcán (most Gödri János utca, 1 szám). Itt üzlet, majd mézszárszék is működött, már az 1900-as években. Fedett nyári-téli tekepályája mindkét szomszédfalui fiatalságát vonzotta. A Matheas népes család volt, Lujza lányuk tanítónő volt Bácsfaluban, Erzsébet lányuk Fătulescu adószedőhöz (perceptor) ment feleségül, Puiu fiúk katonatiszt, és Florin fiúk színházrendező lett. Erzsébet még volt ezen a házasságon kívül egy Dodó nevű fia, akit nővére Hartmann Lujza nevelt. Lujza gondozta a Matheas család harmadik lányát Betit, aki nem ment férjhez. Borcsa Bodolai János szomszédjában levő kuglipályát rajta kívül baráti köre is látogatta. Az 1968-ban a házat eladták, az utca felőli részét Bubla Kálmán vásárolta meg 1974-ben, a tekepályát tartalmazó részt Erzsébet örökölte, tőle Murea Zenovia vásárolta meg a hátsó részt, majd Erzsébet is elköltözött. Sorrendben tulajdonosai voltak Margareta, Enesca, Huminic, és nemrég Dohotar Marcel vásárolta meg, aki mindent átalakított. A tekepályából először fűszár, majd nyárikönyha, most pedig lakás lett.

Türkösben sorrendben a második az **Antal-féle kocsmák** volt ahol üzlet, nyári és téli tekepályák működtek (Fő utca 52, most Brassói út 196). Antal Árpád (Türkös, 1910. december 17. – Türkös, 1992. november 5) alapította 1936 körül. Az ő Márton testvére volt Türkös evangélikus lelkésze, akinek fiai László és Béla szintén lelkészek lettek. Antal Árpád szülei Antal György és Csuka Anna Tatrangról telepedtek ide. Antal Árpád egy néhány házzal arrébb borbély és fodrászműhelyt is működtetett. Az Antal-féle tekepályán működött a bejegyzett *Bolnok Kugli Egyesület*. E csapat tagjai voltak: Bacsó János és Mihály, Vajda István, Jakab János, Farkas Gábor, Veres, Girószász, Papp András, Girás István, Vajda Sándor, Dombi (akinek kocsmája és mézszárszék volt), Kapitány Partin István, Jónás András, Kovács Lajos, Gocsmán Mihály a kovács, Tikosi Mihály kovács és az apja, Vajda a mézszáros, Bacsóék a tönkösök, Balázs Mihály és Marci, Lukács Mihály, Bacsó Endre, Borcsa András, Musát Gyula, Antal Tizedes, Szász Benedek Márton, Szén István, Bálint Gyula, Farkas Gyula a kazángyáros, Magdó István és még sokan mások. Tekeállítók voltak Antal Árpád tulajdonos Márton (Türkös, 1946. szeptember 9.) fia, Vajda János és Farkas Gábor. A csapat tekebajnokságokon vett részt, brassói csapatok is jöttek ide. Sajnos a díjak és kupák nem maradtak meg, egy részüket Kajcsa Tibor vitte el. A nap fénypontja volt Veres Jenő a *hivatásos csempész* (csempékályha rakó), aki anekdotáival, vicceivel, műveltségével nem csak szórakoztatta, hanem el is kápráztatta a társaságot. Ő keresztelte Antal Árpád Sárika (Türkös, 1950. március – Türkös, 1992. november 7) lányát. A kocsmában akkor a kártyázás is nagy divat volt, főként a 21-est játszották kisebb vagy nagyobb összegekben. A hangulatot mindig Katona Gyula szabómester fokozta, amikor tangóharmonikáján a zenét szolgáltatta, és így sokszor három napot is végigműtatott a társaság. Néha a rezesbanda 2-3 zenésze is hozzátársult. A tönkösök karavánban fuvarozták az erdőről a derestyei állomásra a faárut. Amikor jöttek haza a Manczók-féle kocsmában bekaptak egy fél decit, majd az Antal-féle kocsmák volt a végállomás. A lovakat szekeresektől a Fő utcán hagyták, és kezdődött a tekebajnokság. A lovak már annyira betanultak voltak, hogy mindenik hazavitte az üres szekeret, és a kapunál nyerítéssel értésére adta a háziasszonynak, hogy megérkezett. A dühös feleségek, néha a kocsmába rohantak a férjük után, és akkor kezdődött az igazi műsor, amikor az ilyen családok kirohantak a hatalmas kertbe és csépelelték egymást. A törzsvendégeknek volt egy pajzán szórakozása is. Nyáron a meleg időben a férfiak kiültek a kocsmák küszöbére, és a fiatal fiukat jól megfizetve arra kérték, hogy a kocsmák előtt a Fő utcán elhaladó lányok szoknyáját emeljék fel. Néha ebből is bonyodalom lett. Antal Árpád Istók János szobrászunk barátságát élvezte. A művész ahányszor hazajött mindig meglátogatta, szerette az itteni fiatalság kocsmázását nézni, szeretett elbeszélgetni velük, néha még tekézett is. A bácsfalusi Both Hans mézszáros és fuvarozó kedvenc kocsmája volt ez. Jó kedvében németül is énekelt. Purcărioi (Purcărioi Nicolae, az Unirea líceum egykori földrajztanárának az apja) a türkösi ortodox pap, és egy néhány román előjáróság is ide járt kocsmázni és tekézni. A világháború alatt is működött a kocsmák, néha német, néha orosz tisztekkel, illetve katonákkal. A szocializmus első éveit túlélte, az államosítást is megúsza. Bezárt kapuk mögött még kocsmázni és tekézni is lehetett. 1960-ban végleg bezárt, a tekepályát nemrég bontották le, de cementpályája egy része a piros csíkkal még ma is látható. Türkösben még működött a Dombi-féle kocsmák és mézszárszék, de nem volt kuglipályája.

Csernátfaluban a **Papp István-féle sörkert** volt a leghíresebb (ma Ady Endre utca 112. szám). Papp István (1873-1937) 14 éves volt, amikor Márton és Mihály bátyaival elment a Csaplyára szénát csinálni, persze a többi hat testvére otthon maradt. Este, mint minden hétfalusi ők is énekeltek a tábortűz mellett, de éjszaka a teli hold fényénél eldugták a kaszát és a gereblyét egy bokorba, majd Színaljáig meg sem álltak. Színalján volt a csángó fuvarosok váltó istállója, itt váltásra mindig készen állt tíz kipihent ló. Másnap postakocsival Bukarestbe utaztak. Az úton találkoztak csángó fuvarosokkal, akikkel üzentek szüleiknek, hogy ők megunták a mezőgazdaságot, megszöknek, elmennek szerencsét próbálni, mint a mesékben. A bukaresti csángók körében hamar akadt munka, építkezéseknél dolgoztak inasként. Kobilovics zsidó bankárnak megtetszett István, és maga mellé vette mindenesnek. Együtt tanult a bankár mindkét fiával, idővel őt nyelven beszélt, héberül is. István ellátása ingyenes volt, a bankár ellenben István fizetését betette a bankba. Amikor István betöltötte a 17. életét, kivették az összegyűjtött pénzt, és ezzel István a Királyi Palota mellett vásárolt egy vendéglőt, és elkezdte a saját karrierjét építeni. Itt ismerte meg Biberi Katalin (1880-1937) osztrák-olasz lányt, akit öt év katonaság után feleségül vett, és felvirágoztatták a vendéglőt, ami mellett tekepályát is épített, majd emelettel és szállóival is bővítette, így ez lett a bukaresti hétfalusiak kedvenc találkozó és szórakozó helye. Gazdag katonai élményeit sokszor mesélte, hisz bejárta Törökországot, Franciaországot, Spanyolországot, és Dániát. Minden hangszeren játszott, egyben a katonazenekar alaptagja volt. Mancsi néni Anna nevű anyja Papp István lánya volt, de a másik vonalon a Biberi dédszüleit Bruckenthal báró hívta Szebenbe a múzeum megépítésére. Az idős Biberi építész volt, fia pedig kőfaragó. A nagymama pedig Bukarestben a királyi család desszert készítője lett. Mancsi néni Katalin nagymamája és Mihály bátya együtt várták a dédmamát, akit királyi hintó hozott haza, és persze a gyerekek ilyenkor rengeteg finomságot kaptak. Amikor elkészült a szebeni Múzeum, a család Színaljára költözött a Peleş kastély építésére. Így a Biberi család a Hohenzollern Sigmaringen román királyi család alkalmazottja lett. A munkálatok végeztével a Biberi család Szeben mellett Nagydísznódon (Heltau) telepedett le.

A regáti magyarság tudatállapotát befolyásoló, ámde magyarellenes romániai sajtó ellensúlyozására megalakultak a regáti magyar újságok, amelyek a csángók falvaiba is eljutottak. Ezek a lapok: Bukaresti Magyar Újság, Romániai Magyar Újság, Romániai Hírlap, Bukaresti Magyar Hírlap, az anyaországgal való kapcsolattartás és a kivándoroltak hazafias összefogása jegyében születtek, de feladatuk volt a befogadó nép és az anyanemzet történelmi ellentéteinek enyhítése is. Papp István vendéglőjében bárki megvásárolhatta a fenti újságokat, sőt vendéglőjében sokszor volt szerkesztőségi találkozó. A bujdosó kurucok és Rákóczi generálisának emlékét a *Berceni* városrész neve őrizte meg Bukarestben. Egy évszázad múltán, 1815-ben itt szerveződött meg a református gyülekezet, amelynek fatemplomán az idegenellenesség figyelmeztető jeleként csillagdísz helyett keresztet állítottak. A kivándorlók vidéki közösségei ekkoriban szerveződnek meg Pitesti-en, Brăilán, a moldvai Galacon stb. A főváros magyarságát jó ideig az 1848-as huszár, Koós Ferenc tiszteletes vezette, aki iskolát, olvasókört, iparos egyletet alapított, s kiadta az első magyar újságot is, míg barátja és munkatársa Czelder Márton számos református misszióegyházat alapított Szörénytornyától (Turnu-Severin) Jászvásárig és Szilisztráig. A román idegenellenesség a hétfalusiakat is sújtotta, noha az erdélyi jövevények szakértelmére még szüksége volt a fiatal balkáni államnak. A hétfalusi csángó kőművesek, a pékek és fuvarosok, a székely cipészek, ácsok, kádárok, valamint a dolgos és megbízható cselédek megbecsült, de nem egyenrangú tagjai lettek a román társadalomnak. A századfordulós ipartörvények már korlátozták az idegenek alkalmazását. A kiéleződő kenyérharc etnikai feszültségeket gerjesztett, és az erdélyiek közül sokak állampolgársága elévült, s mint a hadkötelezettség mulasztóira itthon törvényi retorziók vártak. Románia beolvasztó törekvéseit az önerős kulturális és egyházi szervezetek csak ideig-óráig tartóztathatták fel. Klebelsberg Kunó miniszterelnökségi titkár a magyarság kivándorlásának megfékezését s az idegenbe elszármazottak hazatelepítését szorgalmazta. S e visszavándorlási többlet révén tervbe vette a magyar szórványok tömbökbé kovácsolását, majd nyelvhatárokhöz kapcsolását. Külföldről lévén szó, diplomáciai támogatásra is szükség volt, ám az erdélyi román és szász követségi tisztviselők ridegsége állandó feszültség forrása maradt. A Balkán-háborúk idején a regáti magyar sajtó egyre sűrűbben tudósított a román irredenta kampányról és idegenellenes inzultusokról, s a világháború éveiben a kenyéradó új hazával szemben önáltatóan lojális olvasóit a magyarellenes rekvirálások és internálások tényével szembesítette. Az akcióban programszerűen támogatott visszavándorlás 1914 nyarára széles rendet vágott a magyar iskolák padsoraiban. Dél-Erdély 1916. augusztusi román lerohanása csaknem derékba törte a regáti magyarságot. A lefoglalt magyar intézmények egy részét a hadsereg tönkretette, a lelkeseket és tanítókat összefogdosták vagy kiutasították. Ploiești-en a magyarság fizikai jelenlétét dokumentáló református anyakönyveket tönkretették. A bevonultatott vagy fogságban lévő férfiak helyébe áldozatos munkájú tanítónők álltak, akiket 1919-ben diplomáciai különvonat menekített az időközben harmadára csonkított hazába.

Istók János és Jakab András szobrászokkal, és Dr. Papp Béla unokatestvérével Papp István sokat járt a Hátulsó (most Ady Endre) utcai III. nevű sörfőzdébe. Istók János nem volt jó énekes, inkább füttyörészte a dalokat. Évek múlva Mancsi néni örökre akarta fogadni, és Budapesten szerette volna taníttatni. Egyszer Papp István elfelejtette a kalapját, és az akkori illetnek megfelelően a tulajdonos nem engedte be. Dacból azt mondta, nem baj felvásárolja ezt a sörfőzdét, amit meg is tett, 1903-ban. Hat hektár terület tulajdonosa lett, a Dirbán túla is kinyúlt a területe, amit a kisvasút kettészelt. Idővel a sínen túli részt eladta, a közlekedés miatt nem lehetett a vendéglőt ebbe az irányba bővíteni. Felújította a vendéglőt és a tekepályát, szállodai részleget épített, lugasokat, nyári asztalokat, téli fedett részt, rózsaligetet varázsolt, virágcsoportokat telepített, akác, gesztenye és

hársfákat ültetett, és ez lett Hétfalu központi szórakozóhelye. Az akkor ültetett 40 diófa évekkel később hozta meg az eredményét, hisz ő lett Brassó egyik keresett diószállítója. Egyházi és világi ünnepeket itt rendezték, és minden vasárnap majálist tartottak. A rezesbandának itt kiváltságos helye volt. 1906-ban a bukaresti központjának egy részét eladta, és hazahozta a családot az addig széppé varázsolt sörkertbe. Az első világháború vetett véget Papp István szépen ívelő bukaresti karrierjének. Besorozták, frontra került, Oroszország, Lengyelország, Németország, Olaszország csatái után kétszer sebesült Bécsben és Budapesten, ahol komoly műtéten esett át, a gyomorlövés miatt 40 cm-rel rövidítették a beleit, de életben maradt. A sörkertbe a magyar katonaság költözött be. Biberi Katalin az egyik tiszt segítségével eltervezte a budapesti hadikórházban műtött férje meglátogatását. A brassói állomáson egy hadianyagot szállító szerelvényen rejtették el, hét nap után Budapesten felkereshette férjét. Visszafele ráadtak egy mozdonyvezető ruhát, és így érkezett haza Brassóba. Reméljük, hogy egyszer akad egy fiatal csángó filmrendező, aki Papp István életéről egy Oszkár díjas filmet forgat. A háború kimenetele változott, most a sörkertbe a román katonaság költözött be, aki mindent tönkretett, ellopott, és eltűzelt. Papp István kezdhetne előről az építkezést.

A tekepályát piros cementtel rakták le, a bábukat és a golyókat juharfából gyártották. A tekék szépek voltak, a pap ki is volt díszítve. 1930-tól Papp István fia Béla vette át a vezetését. A vendéglő külön részlegére lépcsőn mentek fel, ott ült a zsűri, a versenybizottság. A tekepályán kívül volt egy vályúszerűség, amin visszagurították a tekét, a pálya vége még rugókkal is ki volt párnázva. A bábukat gyerekek állították, többek közt Papp István unokája György Papp Mancsi néni, és Grozescu Guszti, később pedig Bálint Mihály és Dénes János. A pap bábú ledobásáért 2 lejt fizettek, a többi bábúért kevesebbet. Naponta egy gyereknek sokszor 16 lejt is sikerült megkeresni. Mancsi néninek a nagyapja egyik hétfőn a vásárucai vásáron, vett egy némát, amibe a gyerekek szökták a pénzt gyűjteni, viccesen a nagyapja Néma Sparkasse-nak becézte. Amikor a némát Mancsi néni felszámolta, akkor magyar tankönyveket vásárolt a pénzzel, hisz ő magyarul akart tanulni, hisz ő Bukarest és Konstanca román iskoláit akarata ellenére megismerte. Mindezek ellenére a több mint százezeres romániai magyarságnak az utolsó békeévben 17 katolikus oktatási intézménye volt, közülük három óvoda, két varró- és egy inasiskola összesen 1839 tanulóval, míg a reformátusoknak 8, ebből két óvoda, egy varrótanfolyam, összesen 443 beiratkozott gyermekkel. Akik pedig a szórványban magyar iskola nélkül maradtak, azok számára az aknavásári vagy szászkúti református missziói állomás tervének elvetése után bentlakásos iskolákat szerveztek a határon innen, Predealon és Berecken. A mezőgazdasági és házciselédek, ipari munkások és kispárosok társadalmát értelmiséggel megerősíteni csak ösztöndíjas képzéssel volt lehetséges, mesélte Mancsi néni.

A Papp-féle sörkertben alakul meg a Csukás hétfalusi fiú tekecsapat, ami Erdély legjobb csapatai közé tartozott, és országos szinten nyilván volt tartva. Köpe János, a csernátfalusi mozi tulajdonosa vállalta fel e csapat szervezését, vezetését. A Csukás csapat tagjai falvainkra lebontva a következők voltak: Bácsafalu: *Gocsmán István, Partin István, Partin Árpád, Szén András, Szén Mihály, Peltán János, a Dreguss testvérek, Mártis, Partin Márton, Jónás, Borcsa Bodolai Gyula, Türkös: Farkas István, Farkas Mihály, Kocsis Miska, Tizedes András, Tizedes István, Budai Mihály, Tóth István, Fehér Sándor, Csernátfalú: Köpe János, Péter János, Guruzda Samu, Papp György, a három Kozma fiú, a Kapitány fiúk, László Ferenc, Tóth András, Gyulai Nagy András, Farkas Gyula, Benedek Andir Mihály, Hosszúfalú: Püünkösti Mihály, Püünkösti István, Püünkösti András, Köpe Mihály, Köpe István, Köpe András, Bencze Mihály, Csabai Mihály, Benedek Sárancsi, Tóth, Veres Imre, Hadnagy József, Partin István, Pari Endre. Igazolt játékos volt Brassóból Papp András, rajta kívül még játszottak: Bálint János, Peltán János, Simon Béni, Bandi Gyula, Nagy Árpád, Nagy Sándor, Magdó András, Magdó István, Bálint András, Bandi Gyula és mások. A Csukás volt Hétfalu Aranycsapata. Csak a Papp-féle sörkertben küzdött az Encián, a másik hivatalos csapat is. Ezenkívül, versenyzett mind a hét falu külön-külön csapata. A csapatok egyenruhával is rendelkeztek, egyik csapat rozsdabarna inget, a másik piros inget, vagy fehér inget viselt. Nyáron rövid ujjú ingben játszottak, vagy a hosszú ujjút feltűrték. Minden csapatnak külön jelvénye is volt. A lányok is szoktak tekézni, de lánycsapata csak Brassónak volt. Bajnokságokat, kupamérkőzéseket játszottak. A Csukás csapat körmérkőzéseket játszott a brassói, a sepsiszentgyörgyi, a marosvásárhelyi, kézdivásárhelyi, aradi és magyarországi csapatokkal is. Brassóban a Metrom és a Gázművek tekepályáin is sokszor nyert a csapat. 1950-ben az aradi nagydíjat Péter Jánosnak köszönhatték. Sajnos a díjak és a kupák mindig a bajnokságot szervező tekepályák tulajdona maradt. A bajnokságok kiemelkedő, és ünnepelt játékos a Péter János (Csernátfalú, 1907. február 15.-Csernátfalú, 1982. október 12.) a Csukás csapat kapitánya volt, aki Toldi Miklós természetével és szakmai tudásával a versenyeken tarolt. A bajnokságok általában két naposak voltak, és a vendégeket itt szállásolták el. Két felszolgáló lány, és a Brassóból ingázó két pincér teljesítette a mindennapos szolgálatot. A kukta pedig a szomszédságban levő vágóhíd mellett lakó Brenndörfer néni volt. Papp István testvére János a csernátfalusi iskola igazgatójaként sokszor vitte tekézni a nagyobb diákokat. 1932-ben Tóthpál Dániel költő és baráti társasága a Papp István-féle sörkertben szervezték meg a Zajzoni Rab István centenáriumot. Télen a Papp István-féle sörkert jégpályaként is működött, tömegesen kedvelte a fiatalság ezt a sportot is. Papp István halála után fia János, aki mérnök volt Bukarestben, és Pista, - aki a bukaresti Magyar Konzulátus sofőre volt -, hazajöttek. Mancsi néni szerint tisztázatlan körülmények közt 70.000 lejért Köpe István fűrészgáros vásárolta fel tőlük e központot. Ekkor Mancsi néni a legnagyobb kugli golyót hazavitte emlékként. Az ünnepségek idején a fűvőszeneakar Csernátfalú főterén fújta a gyülekezőt, és onnan vonult le mindenki a sörkertig, ez így működött még a II. világháború alatt is. Az orosz és a német megszállás alatt a katonák ide jártak táncolni. Az amerikai bombák egy kicsi távolabbra estek, így a sörkert épségben maradt. A II. világháború*

után csiperkegomba termesztésbe is kezdtek, majd Köpe István a csernátfalusiak segítségével, de adósságra malmot épített. A gombatermesztésben dolgozott Papp János is mint részvényes, de a sok sötétől és nedvességtől, a spórától TBC-t kapott, kórházban is kezelték, de három évre rá meghalt. A malmot 1948. június 11-én államosították, ezért nevezték el a szocializmus éveiben az akkori Hátulsó utcát Június 11 utcának, ami az Ady Endre nevet vehette fel az 1989-es fordulat után. Köpe Istvánt a Hátulsó utcába (ma Ady Endre 16. szám) deportálták, testvéreit más helységekbe. Ezzel lezárult a Papp-féle sörkert korszaka.

Az I. világháború alatt. A második sorban jobbról az első Papp István.

Papp István a saját sörkertjében

Papp István csépléskor

Kanabé Gyárfás tanító tornaórája, a Papp-féle sörkertben, 1940.

A Palotások, gyermek táncsoport a Papp-féle sörkertben, 1937. június 28-án.

Menedékház a Bolnokon. A sörkerti ünnepélyek utáni kirándulás. Balról a felső sor: Dr. Kiss Béla, Kanabé lány, Kiss Béláné Füzesi Irén, x, Kanabé Gyárfás, Kanabé Gábor.

Péter János a Csukás tekecsapat kapitánya.

Csernátfalú második tekepályája szintén a Hátulsó utcában volt a **Molnár-Farkas-féle vendéglő és tekepálya** (ma Ady Endre utca 40. és 42. számok). A Molnár család, akár csak a Kiss-dinasztia Sepsiszentkirályról származott. Az idős Molnár ügyvédbojtárként került Bácsfaluba, ahol a Kultúrház mellett egy kocsmát tartottak fenn, majd Csernátfaluban a Hátulsó utcában megvásárolták az 1920-as években a sörfőzdét, kocsmát, pékséget, darálót, malmocskát és 1936. március 4-én építettek egy tekepályát. Mindezek működtetését a Molnár család Árpád (1912. június 28. – 1972. március 17) és Erzsébet (1914. június 1. – 2009. március 1.) gyermekei vették át, hisz a család Ferenc fiúk katonaként a bukaresti Floreasca (Tei-i tó)-ban vízbefulladt, Sáríka tornatanár lányuk egy baleset következményeként halt meg. A lányok a brassói református gimnáziumot végezték. Az udvar első felében lakott Pozsár István cipész, aki Hétfalu ünnepelt színésze volt. Farkas Gyulának (1911. május 29. – 1984. július 6.) a csernátfalusi Köpe-mozi kertjében volt még egy vendéglője, de miután feleségül vette Molnár Erzsébetet, ide költözött. Molnár Árpád nemcsak a saját tekepályájukon volt kivételes, ő Brassóban is jól teljesített, 1937-ben ő nyerte a Brasovia-kupa harmadik díját. A két világháború között a hétfalusiak kedvelt helye volt, törzsvendégekkel rendelkezett, rajtuk kívül is sokan jártak ide. Minden hétfőn a cipészek foglalták le a tekepályát, nekik akkor voltak a bajnokságaik. Ezért Hétfaluban a hétfői napot *schustervasárnapnak* nevezték. Bálint Mihály (1938. január 7, ma Ady Endre utca 33. szám) Hétfalu legszenvedélyesebb és legjobb tekézője, itt nyerte a legtöbb bajnokságot, de itt élte le fiatalága nagy

részét is. Ő volt Hétfalu aranykezes játékos, rekordere, hisz ő ütötte le a legtöbb tekét, pontozásban még senki sem múlta felül. Ezenkívül a Hirscher és a Dogaru-féle tekepályákat is látogatta, és benne volt a brassói Electrica úzen tekecsapatában. A Molnár-féle pályán gyerekként Farkas Gyuszi és István, Molnár Babi, Deák Sándor és Karcsi, Piroska Sándor és Mitu, Bartos Tácsa Misi és Árpí mellett én is itt kerestem tekeállítóként a zsebpénzemet. Nem győztük csodálni azt a sok ügyes fiatalembert, akik komoly társasjátékként művelték e sportot. Ettek, ittak, énekeltek, és néha komolyan összetűztek. Bözsi néni friss fasírttal és pánkóval kínálta a vendégeket. A tekepályán kívül volt a vályú, ahol vissza kellett gurítani a nehéz golyót. Néha rosszul időzítettük a golyókat, és a vályú eldugult. A mérkőzés előtt megtartották a fogadásokat, amiket a tekepálya vendéglő részénél egy táblára írtak fel. Ilyenekre fogadtak, mint 5-8-ra, ami azt jelentette, hogy egy golyó öt bábút, a másik kettő pedig három bábút dönt le. Minden játékos három golyóval dobhatott. Itt sokat tekéztek: Nagy Árpád, Pari János, ifj. Péter János, Piroska Mihály, Nagy Sándor (a cipész), László János, Dávid János, Pozsár János, Gyurka Pista, Giró István, valamint a szomszéd Keresztes Kata néni gyerekei, Sebők Sándor kerekes mester, Beder György cipész, Serény Géza cipész, Krizbai János szabó, Szóts János kenyérgyáros, Kovásznai Gusztáv és még sokan mások. Pénzben, egy hónapi fizetésben, sőt nagyobb értékekben is, viccesen még feleségben is fogadtak. Molnár Árpád elnyerte Part Tamás arany karóráját, Nagy Sándor pedig Guruzda egész hónapi fizetését. És ekkor kezdődött a verekedés, amikor a vesztes nem akarta a fogadott értéket odaadni. Kriszpartit is játszottak, ami közös játék volt. Két csoport állt össze, mindenik egyenlő számú játékosal. Általában a leggyengébb játékos kezdett, majd a legjobb fejezte be. Általában ezeken egy láda sörben, vagy pénzben fogadtak. A végén a sört együtt itták meg. Egy kiadós délután az ügyes tekéző, sokszor két hónapi fizetésnek megfelelő összeget nyert. A nők is tekéztek, kiemelkedő volt Sipos Dóra teljesítménye. Alszezből Köpe Mihály bácsi Mihály és Sándor fiai mellett egy kis csapattal vett részt a bajnokságokon. Törzsvendég volt sánta Bajcsi bácsi, Boldizsár a nagybögös, Gáll János, aki szintén egy szenvedélyes játékos volt, Szántó Dezső, és Vigovszki Gyula. A csernátfalusi piac körül ültek a székellyöldi kaszások, és ide mentek a csángó gazdák kaszást fogadni. Amikor a kaszások megkapták pénzüket, ide jártak ők is tekézni. Két hónaponként díj versenyek voltak. Az első díj két élő malac, a második egy rend ruhának való kangár szövet, a harmadik két láda sör, és így tovább a harmincadik díj pedig egy sőtartó volt. Ilyenkor itt volt Hétfalu fiatalságának nagy része. Ilyen élményről nem lehetett lemaradni. Egyik alkalommal Deák Samu és Köpefalnagyi Mihály nyerték az első díjat, így egy-egy malaccal mindketten hazamehettek. Néha a szerencse nem kedvezett, egyszer Péter János a bajnok csak sőtartót nyert, amit dühében száz méterre hajított. Péter Jánosról legendák is keringtek. A Szóts pékség előtt úgy pofon vágott egy randalírozót, hogy a házban mély álmát alvó Szóts János egyből felriadt. A jobb tekézők nem kilenc, hanem hét bábúval játszottak, ami sokkal nehezebb volt. Itt is zenélt 1950-1975 között a Fényes vendéglő cigányzenekara: Karácsonyi József primás, valamint fia, és két lánya – Matild lánya énekelt és tangóharmonikázott -, a nagybögön pedig Boldizsár játszott. A fiatalság kéthetente majálisokat szervezett, táncversenyeket, amelyeken a tekézés külön mulatság volt. A Precizia üzem, a régi urak kertje helyére épült. Ezen a helyen addig focipálya volt. A két focicsapat a mérkőzés után sokszor lejött ide egyet tekézni. 1948 után hivatalosan betiltották a tekepályát, de zárt kapuk mögött tovább pörgött a játék, amit Borcsa Bodolai Jánosnak, a fűrészgyár igazgatójának köszönhetek, mert a vállalat égisze alatt még megtarthatta a működési lehetőséget. Molnár Árpád nősülés által hozományként még kapott egy cséplőgépet, és a két cséplőgép és traktor miatt 1948-1950 között a Duna deltába deportálták. A kollektivizálás, az iparosítás, a szocializmus elvette az emberek játékkedvét, már nem volt meg az a generáció, aki nekünk átadhatta volna ezt a tudást, ezt a szenvedélyt, így a kuglizás háttérbe szorult. Islik Jenő malmos - az egykori tekés -, halála előtt egy évvel meglátogatta a Farkas-tekepályát. Megcsodálta a régi kupákat, és hatyúdalként még egy utolsót tekézett. A jó hír az, hogy ez a tekepálya nyáron most is működik Farkas István gondozásában, és reméljük, hogy a hétfalusi fiatalság újra feléleszti a régi szép időket.

Az idős Molnár sepsiszentkirályról

Molnár család: Árpád, Erzsébet, Erzsébet (anya), Sárka, Ferenc

A brassói református gimnázium (Molnár Böske)

A brassói református gimnázium 1935-ben végzett növendékeinek 5 éves találkozója 1940. június 23-án.

A Molnár-tekepálya előtt az ünneplő közösség első sorában Böske.

Ünnepély a Molnár-féle vendéglőben, középen Sipos Dóra és férje Miklós Károly.

Majális a Molnár vendéglőben, ünnepel a tekecsapat.

Háttérben a tekepálya, középen Molnár Árpád a Csepel motorbiciklin.

Ifj. Molnár Árpád, Szántó Dezső és Vigowszky Gyula tekemesterek.

Farkas család: Gyula, Gyula (apa), Erzsébet (anya), István, 1972.

Bálint Mihály a tekebajnok, és édesanyja Benedek Káplár Anna, 1956, Csernátfalu.

Bálint Mihály a Molnár-Farkas tekepálya legjobb játékosa, katonaság, 1958.

Bálint Mihály és felesége Borbély Vilma, 1966.

Csernátfaluban működött még egy harmadik tekepálya, a **Hirscher-féle tekepálya**, ami a Hátulsó utca 544 szám alatt volt (ma Ady Endre 27. szám). Dieners János szabómester Hirscher Róza (Szentpéter, 1884. december 11.- Csernátfalú, 1947. június 15.) lányának a férje eltűnt az első világháborúban. Ezért eladták a szentpéteri házat, és Brassóba (După Iniștei utca) költöztek 1922. július 5 – 1925. július 3 között, fiával Cristiannal (Szentpéter, 1908. augusztus 13. – Ausztria, 1944. december 31.), és leányával Rózsikával (Szentpéter, 1910. május 23. – Csernátfalú, 1966. december 21.). Rózsika férjhez ment a türkösi Szöke Gergely Györgyhöz (Türkös, 1913. március 7. – Brassó, 1997. február 3.). Róza néni unokaöccse Dieners András, a brassói Hosszú utca 47 szám alatt férfiszabászatot működtetett, de a két világháború között a bukaresti magyar kultúrélet egyik rendezője, és ünnepelt színésze volt. Az idős Róza néni 1930 körül a megvásárolta a csernátfalusi Hátulsó utcában Géczitől a mostani házat és telket. Itt volt egy kis üzletük, vendéglőjük, és 1935-ben téglából hozzáépítették a fedett tekepályát, amit télen két korpakályha melegített. A kuglipálya külső oldalában volt a vályú, ahol visszagurították a golyót. Ezen a tekepályán működött a hivatalosan bejegyzett, és igazolvánnyal ellátott *Haladás* csernátfalusi tekecsapat, ami a brassói Kulturális Központ és Temetkezés Segélyző törvényes intézet égisze alatt tevékenykedett. Az igazolványok kiállítás dátuma 1937. augusztus 1, és az utolsó dátum 1958. A *Haladás* itt játszó tagjai: Dimény Gegő (igazolványszám: 316), Zöldi Árpád (318), Szígyártó Ferenc (319), Veres László (320), Cseh László (324), Vogel András (378), Tácsa János (600), Mike József (601). A kocsmábiztonságát a keménykötésű és szokimondó Cristian tartotta kézben, aki a brassói Hosszú utca 24 szám alatt működő A. Kamionsky & G. vulkanizáló intézetben is dolgozott. Néha a dorbézoló vendéget a ház előtt folyó patakban hűsítették le. Itt is megvoltak a törzsvendégek, néha családostól jöttek mulatni. A második világháború végén Róza néni nem hadköteles Cristian fia eltűnt a német visszavonuláskor, 1945-ben a Nemzetközi Vöröskereszt küldte haza Ausztriából a halotti igazolványt, és egy bőröndöt, benne a véres ruhával. Csak húsz év múlva tudta az anyja a ház fiára eső részét visszakapni. Szöke Gergelyt felesége helyett deportálták hat hónapig Földvárra, majd ugyanennyit Focșani-ba, innen pedig Ukrajnába a Dombas bányáiba (1945. január 5. – 1948. október 17.). 1950-ben Szöke Gergely eladta a türkösi családi házat, - a pénzbevétele miatt bagóért -, és családostól Róza nénihez költöztek, aki már nem bírta egyedül a tennivalókat. Ez idő alatt, még a szocializmus elején, a nehéz körülmények között élő család albrétbe fogadta Visovschi János lengyel zsidó menekültet, aki bérbe vette a kocsmát és a tekepályát is. Ő egykori hazájából Azugára került, ahol üvegfűvőként dolgozott, majd esztergályos lett, feleségül vette Cergu Annát, és megpróbálta hasznosítani a tekepályát is. A fiatal Szöke Károly és baráti köre állította a tekeket, persze órabérért. Az államosítás, a pénzbevétele, elvitte a vállalkozás kevés jövedelmét, már nem volt rentábilis, Visovschi 1950-ben elköltözött. 1950-1960 között a négyfalusi KISZ szervezet bérelte a ház egyik részét. Az idők eltelték, a tekezés egy szép emlék maradt, így a család a házat és a tekepályát átalakította.

A hajadon Hirscher Róza.

Hirscher Róza személyi igazolványa.

Hirscher Cristian hajtási engedélye, 1927. március 24.

Brassó, Hosszú utca 24, vulkanizáló, jobbról az első Hirscher Cristian.

Dieners Blanse és Dieners András a hosszútcai műhelyükben, Brassó.

A Hirscher-kocsmá és üzlet, Dieners Blanse, Hirscher Cristian, Hirscher Róza, 1942. július 1.

A Hirscher-kocsma belső udvara, Cristian, Blanse, Róza.

Szőke György orosz fogságban, 1947. július 13.

A hétfálusi cipészek, első sorban a második Szőke György, fent a második Szabó.

A Hirscher tekepálya kupái, 1937. szeptember 5-12.

Cseh László igazolványa.

Tácsa János igazolványa.

Mike József igazolványa.

Dimény Gogó igazolványa.

Szígyártó Ferenc igazolványa.

Zöldi Árpád igazolványa.

Vogel András igazolványa.

Veres László igazolványa.

1937. szeptember 5-én és 12-én Hirscher Christian pályatulajdonos megtartotta a pályaaavató ünnepélyt, és az itt tartott csapatverseny eredménye a következő volt: 1. *Csukás* (Csernátfalu, 230 pont), 2. *Törekvés* (Kézdivásárhely, 214), 3. *Bolonya* (Brassó, 210), 4. *Virtus* (Sepsiszentgyörgy, 210), 5. *Klinger* (Sepsiszentgyörgy, 208), 6. *Nemere* (Kézdivásárhely, 206), 7. *Székelyek* (Brassó, 206), 8. *Hargita* (Brassó, 205), 9. *Glória* (Brassó, 202), 10. *Remény* (Kőhalom, 202), 11. *Haladás*

(Csernátfalva, 201), 12. *Zsinór* (Alsórákos, 196), 13. *A.C.F. RV* (Brassó, 193), 14. *K.T.E.* (Brassó, 193), 15. *Textilia Scherg* (Brassó, 191), 16. *Sólyom* (Barót, 186), 17. *Jóbarát* (Brassó, 182), 18. *Testvériség* (Brassó, 181), 19. *Iparosok* (Csernátfalva, 179), 20. *Kinizsi* (Brassó, 172), 21. *Brasovia* (Brassó, 168), 22. *Zorile* (Brassó, 168), 23. *Cipészek* (Kézdivásárhely, 161), 24. *Carpatii* (Sepsiszentgyörgy, 160), 25. *Vigbarát* 9 ember, 158, 26. *Zelulose* (Zernesti, 142), egyéni versenyben pedig a következő eredmények születtek: 1. Kozma Péter (Bolonya), 2. Péter János (Csukás), 3. Kovács János (Glória), 4. Nagy Miklós (Zsinór).

Alszege a Fő utcából nyíló tatrangi út bal sarkán (ma G. Moroianu utca 119 szám) működött a **Buda Márton-féle kocsmá és tekepálya**. Ezt Schiel építette, és üzlet is tartott hozzá. Tőle Partin István vásárolta 1902-ben és kibővítette. 1930-ban Buda Márton veszi át a komplexum vezetését, és elől lakást is épített. Partin István 14 gyereke közül Mária (Alszeg, 1912. augusztus 20.- Alszeg, 1970. május 20.) lesz Buda Márton felesége, ők a kocsmával és a tekepályával foglalkoznak. Raul Vilma lányuk, aki a brassói kereskedelmi iskolát végezte, pedig átveszi az üzlet és a kereskedelem vezetését. A tekepálya deszkából épült, és az egyik oldala a kerítés volt. Csak férfiak tekeztek, akik szünetben egy kártyapartival pihenték ki a kuglizás fáradalmait. 1942-ben lebontották a kuglipályát, és egy új épületszárnyat húztak fel helyette. Tekező és kártyázó alaptagok voltak: Dávid Miklós András, Köpe István, Novotny Ignác, Miklós Károly. 1942-1945 között a helyiséget Lőrincz Herta (apja csángó, anyja szász) bérelte. 1945 után a szövetkezet keretén belül csak kocsmaként működött, és Bacsó Mihály bérelte. 1950. március 8-án államosították, és Buda Mártont három évre Erzsébetvárosba deportálták. Erzsébetvárosra sok csángót deportáltak, hasonlóan Kovásznára is. Hétfaluból nemcsak a gazdagabbakat, hanem a középosztályt is deportálták. A sors érdekessége, hogy Erzsébet városon a Budai család szomszédja lett a tatrangról deportált Pünkösti János, és az Alszegegről deportált Bencze Mihály üzletes, édesapám unokabátya.

A Buda Márton-kocsmával szemben volt a Papp Endre ügyvéd háza, és mögötte volt a **Moroi-féle kocsmá és tekepálya**. A Papp-féle házat az 1960-as években bentlakássá alakította az állam, és a Moroi-féle kocsmá lett a bentlakás étkezdéje. Ez a tekepálya az 1945-50-es években működött. Sipos Czimbor István, valamint a baráti csapata sokszor tartott is tekebajnokságot. Sipos Czimbor István a saját traktorával a bodolai Béli grófok birtokát szántotta. A második világháború után volt egy olyan törvény, hogy akinek mezőgazdasági gépei voltak, azt nem vitték katonának. Sipos Czimbor is így kerülte el a katonaságot, de a kulák listát már nem. A kocsmák egyben kártyabarlangok is voltak, amit a szocializmus éveiben tiltottak. Sokan egy-egy szekér pityókát veszítettek el. Az alszegei temetővel szembeni kertben tartották a majálisokat. Innen a fiatalság a Buda, vagy a Moroi tekepályára vonult. Moroiéktól Sárancsi vásárolta fel, majd Secreanu család tulajdona lett az egykori kocsmá, sajnos a tekepályát már nagyon rég lebontották.

Alszege a Fischer gyapjúfésülővel szemben pedig a **Dogaru-féle tekepálya** működött, ma George Moroianu utca 237 szám. Vele szemben volt egy kocsmá is, de az 1930-as évek vége felé a patak felőli részre tekepályát építettek, amit 1962-ig hasznosítottak. Alszeg felső fele, és Felszeg alsó fele közt helyezkedett el az Urak Kertje, ahol a két falu magyarsága majálisokat, ünnepélyeket tartott. A fiatalság a Dogaru tekepályán is összemérte erejét. Híres játékosok voltak: Sipos Czimbor István, Köpe János, Jónás Mihály, Kerekes Pista, Köpe Pista, Szász Pista és mások, a nyolc éves Czimbor István volt a tekerakó. A Dogaru házat a Jinga család vette meg, és utána a Munteanu családnak adták el. Lassan mindent átalakítottak, még csak az emléke maradt meg.

Alszege Czimbor István, Bacsó András, Erzse Imre és mások lelkes kuglicsapata a sepsiszentgyörgyi Sugás fürdőre jártak tekebajnokságokra. Hétfalu lakossága nagy szeretettel járt ide fürdőzni, itt építették fel a Csángó Házat, ami üdülési központként is működött, de tekepályája is volt.

Az alszegei Jónás András (Öcsi) és Csukás Karcsi fenn az erdőn a Tatrang-völgyében épített egy tekepályát az 1980-as években. Zártkörű tekezést folytattak.

Felszege két-három kocsmá volt, de egyiknek se volt tekepályája. A fiatalok Alszege, de főként Csernátfaluba jártak tekezni.

Tatrangon az 1900-as években a lakosság 90%-a magyar volt, és akkor a faluban 14 kocsmá működött. Kiemelkedő volt a **Bálint Márton vendéglője** (Faluköz utca 270 szám), mert a tekepályája mindig tele volt fiatal virtuózokkal. Bálint Márton (1889-1975), akinek apja szintén Márton volt, testvéreivel: Mihállyal, Jánossal és Ilonával Tatrang megbecsült polgárai lettek. Márton még nagyon fiatalon kocsmát nyitott, és a kor igénye szerint hozzáépítette a tekepályát. Pityóka- és lencsekereskedéssel is foglalkozott. Az első világháború alatt is működött a kocsmája, de igazi fellendülés a két világháború között volt. Törzsvendégei közt híres tekések voltak: Bacsó András, Szász István, Csabai György, Bálint Culi Márton. Bálint Márton kulák listára került, 1948 után be kellett zárja a vendéglőjét. A csürben még tartottak majálisokat, amelyeken a fűvészenekar játszott, a lányok szépen énekeltek, de a fiatalságot Brassó gyárvilága elszippantotta. Néha titokban még volt éjszakai tekezés, de a rendőrségi ellenőrzések miatt abba maradt. A kuglipálya ráktár lett, és nem is olyan régen lebontódott. Bálint Gábor (1930. március 13.) még szeretettel emlékszik vissza a régi szép időkre. Ifj. Bálint Márton (1919. augusztus – 1969. május 1.) már

nem foglalkozott a tekepályával, ő a gazdaságot fejlesztette tovább, valamint a fűvószenekarban fejtett ki komoly tevékenységet, mindezekre felesége Bálint Vilma (1931. október 27.) emlékezett kegyelettel.

Csabai Mihály vendéglője (Fő utca 638 szám, most 735 szám) rendelkezett tekepályával. Ők ezt a házat 1936-ban vásárolták, és lassanként építették ki a vendéglátó infrastruktúráját. Csabai Mihály (1903. július 21. – 1982. május 5.) vendéglős felesége Vánca Katalin (1909. -1995. június 8.), és gyerekeik: Etelka, Iona és Mihály (1937. július 26. -1995. április 2.) besegítettek a család gazdasági életébe. A kuglipályát még fiatalon építette, törzsvendégek, versengő fiatalok kedvenc helye lett. Ide jártak tekézni: Bartha Gyurka, Fejér Pál, Pajor Gyuszi, Bálint (Princ) István a csernátfalusi Fényes vendéglő egykori pincére. A két világháború között volt a csúcspont, a szocializmus kulák listáját megúsza, de az államosítás a vendéglőiparát 1950-ben felszámolta. A tekepálya mezőgazdasági gépek raktára lett, a kollektivizálás után ez is kiürült. Az emlékek tárházát egy napon lebontották. Id. Csabai Mihály annak idején Bukarestben is dolgozott fuvarosként, és kenyérkihordóként. Idehaza favágógépe is volt, amit fia örökölt. Azok voltak a szép idők, amikor az apa a fiával vágta egész Hétfaluban a tűzifát.

Csabai Mihály és felesége Vánca Katalin esküvői képe, 1929. április 11.

Balról a harmadik Dinka Márton és mellette Csabai Katalin.

1930. március 15. A tatrangi evangélikus egyház presbiterjei. Felső sorban balról a harmadik Csabai Mihály.

Csere János ((1900. január 14. – 1974. május 8.), Fő utca 849) volt a legnagyobb, és a legrégebbi vendéglő tulajdonosa, nagy borpincéje volt, komoly állattenyésztete, és rengeteg földje. Az 1900-as években már működött a vendéglője. A házat egy zsidó kereskedőtől vásárolta 1921-ben. Csere János egyben híres tekés volt, Koszta Samu üzletemberrel, és Pütkösti Samu malmossal sokat kugliztak. A nyári kuglipálya a víz melletti kerítésnél működött 1927-30 között. Ide járt tekézni Fejér István és Székely István is. Csere János felesége Dinka Lujza (1901. – 1965. április 7.) a vendéglővel is foglalkozott. Fiúk Csere János (1923. július 22. - 1998) orvosként 1947.ben Miskolcra telepedett. Két ikerlányuk Csere (Gábor) Vilma (1928. október 14. – 2006. január 15.) és Csere (Móricz) Ilona (1928. október 14. – 1998. június) tanítónők voltak, így a tatrangi tanári kar is többször megfordult a vendéglőben, de a tekepályát is igénybe vették. Bíró Ilona és Cseke Ida tanítónők a díjazottakat süteménnyel kínálták. Kittenberger Kálmán híres Afrika-kutató, félévi tatrangi tanársága idején mindhárom tekepályát kipróbálta, hisz ő is csodálatosan beilleszkedett az itteni tanári közösségbe. A két világháború között kiteljesedett brassói ipar, kedvező hatással volt erre a vendéglőre. A jól gazdálkodás eredménye lett a traktor, a cséplőgép, a benzinkút (ami 1945-ig működött), a mérleg (ami 3 tonnáig mért, és 1979-ig működött), de a szocializmus kuláklisára tette, majd az államosítás, és a kollektivizálás emlékké kényszerítette a család mögött álló száz évet.

Csere János, I világháború, Olaszország

Csere János és felesége Dinka Lujza, 1943. július 25.

Ifj. Csere János magyar katonagépje, 1940. szeptember 22, Szenivánlaborfalva

Csere Ilona, ifj.Csere János, Csere János, Csere Vilma

Csere János ökrösszekere

Csere János traktora

Fórizs István (Fő utca) vendéglője is kedvelt volt, már készült a domboldalból kivájni egy tekepályát, de az állomosítás megakadályozta, és így vendéglőjét is bezárta. Bali Gyuri és Gires Mihály csak a vendéglőt üzemelték, tekepályát nem építettek hozzá.

Tatrangnak volt egy különleges tekecsapata, Pajor György kocsmáros, Pajor László községi titkár, Jónás Sándor (Fő utca 825) a Volga autóval rendelkező taxis, Kajesa István akinek felesége volt a néptanács elnök és párttitkár, Koszta István (Koszta István lelkész nagyapja), Bularcă György kocsmáros és sofőr. Teketudásuk túlnőtt a községi pályákon, így két kocsival Krizba, Apáca, Alsócernáton, Brassó, és Kovászna legjobb tekepályáit látogatták rendszeresen. Még az Alsó-Tömösi Pártkomplexum tekepályáján is játszottak, ott ahol csak a minisztereknek volt szabad. Ők már komoly bajnokságokon vettek részt, néha nagyon kemény fogadásokat is lejátszottak. A legnehezebb, a legkényesebb helyzetekből a csapatott Koszta István ereje és szakmai ügyessége vitte győzelemre. Jónás Sándor (Brassó, 1930. december 17.) apja zajzoni, anyja olthévi volt. Olthévizen Fari Ilona (1904-1990) anyja vonalán Fülöp Márton, Mihály és József unokatestvérei, az ottani vidék legjobb tekései voltak, így Jónás Sándor is Tatrang híres tekése lett. A tatrangi csapat a kovásznai bajnokság fáradalmait Kézdivásárhelyen pihente ki. Amikor turnéikról jöttek haza Bikfalvánál megálltak, és a második világháború idején itt megjelölt magyar határnál mindig elénekelték a nemzeti imánkat. A szocializmus éveiben még tartott a sikeres tekézés, de az államosítás és a kollektivizálás kedvtelenné tették az embereket, a nehézipar kifárasztotta az ifjúságot, így a tekézés kimaradt.

Pajor György, Jónás Sándor és Kajcsa István tekések, 1980

Zajzonban a világhírű **Concordia szálloda** rendelkezett egy modern tekepályával. Az 1760-as évek végén Brassó felfedezi a zajzoni borvíz gyógyító hatását, és a forrásokat le is foglalja. Nemsokára kiépíti a fürdőt, melynek forrásvizét 1842-ben először Schnell Péter elemezte tudományosan, és rájött, hogy gyógyítja a gyomor- és bélbajokat, a női problémákat, idegrendszeri gondokat, és a légzőszervi problémákat is, majd 1890-ben Lengyel Béla hírneves budapesti egyetemi tanár vegelemezte az újabb forrásokat. Ekkor már a fürdő 40 holdas fenyves parkkal rendelkezett, padokkal ellátott sétány vezetett a Schwarzenbergre, a központi Ferdinánd-forrás, Lajos-forrás, hideg Lobogó vagy Ferenc-forrás, valamint gyógyfürdők, hideg és meleg fürdő, hullámfürdő, uszoda, szálloda, tenispálya, és nemsokára tekepálya is emelte rangját. Itt tevékenykedtek Pleckner János és Honigberger János Márton orvosok is, a gyógyvizet pedig Hantz Mihály királyi tanácsos vármegyei főorvos is méltatta. A sors iróniája, hogy Zajzoni Rab Istvánt is próbálták itt kezelni, de már túl késő volt, nemsokára meghalt. Blaha Lujza nemzetünk ünnepelt színésze többször járt ide, idő kapszulaként itt hagyta a pavilon deszkafalára krétával felírt *Fiaim csak énekeljete, és ne felejtsetek el szépen énekelni!* üzenetét. Hírességek, mint Waldbaum patikus, Greissing orátor, vagy Langer szenátor itt építettek villákat. Zajzon ekkor Előpatak, Borszék és Tuszád fürdőkkel egy szinten helyezkedett el, így folyamatosan fogadhatta még a császári vendégeket is. Sipos Jánosné Bereczki Anna a csernátfalusi Pannónia szálloda tulajdonosa (ma a polgármesteri hivatal működik benne) a *csángók Nagyasszonya*, 1912-ben felvásárolta a lánya számára Brassó városától a Zajzon fürdőt, megnyitotta a Béla-forrást, az épületeket renoválta és korszerűsítette, és Adorján Jenőt alkalmazta fürdőorvosnak. Ekkor a tekézés is fénykorát élte, ha még halványabban is, de a két világháború között is jártak tekézni. A fürdő következő tulajdonosa a Tompa család lett, majd jött Trianon, és a borvíztöltődét 1949-ben államosították. A fiatalság Tatrangra járt tekézni. Egy-két kocsmá még működött, de egyiknek se volt tekepályája. Az egykori Zajzon gyógyközpont és fürdő hírneve egyre csak kopott, mára a hivatalos rablógazdálkodás következményeként minden tönkrement.

Pürkerecen, három-négy kocsmá váltotta a nevüket és a tulajdonosokat, de tekepályát egyik sem épített. Az itteni fiatalság vagy Tatrangra, vagy Brassóba járt tekézni.

A Concordia szálloda, Zajzon

BENCZE, Mihály: Bowling Alleys in Hétfalu

In this article the author analyzes in great detail the history of bowling alleys in Hétfaly (Transylvania), focusing on the 20th century.

